

*Вітюк Валентина Володимирівна,
к. пед. н., доцент кафедри теорії і
методики початкової освіти,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки*

ІНДИВІДУАЛЬНА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ ЯКІСНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сьогодні суспільство висуває високі вимоги до вчителя Нової української школи, який прагне позитивних змін у житті країни, здатний до пошуку неординарних креативних рішень, до ефективного вирішення професійних завдань, що зумовлює вдосконалення змістового й технологічного аспектів підготовки майбутнього вчителя початкової школи в закладах вищої освіти. Зважаючи на це, випускник закладу вищої освіти повинен оволодіти теоретичними знаннями, професійно-практичними вміннями, навичками індивідуальної науково-дослідницької діяльності, щоб аналізуючи здобутки в галузі мовознавства й лінгводидактики, постійно вдосконалювати свою кваліфікацію, орієнтуючись в інформаційному просторі, творчо добирати навчальний матеріал й успішно його репрезентувати.

Нині на законодавчому рівні наголошується на необхідності вчителя достатньою мірою володіти дослідницькими вміннями, навичками самостійного педагогічного пошуку, здатності учителя до творчої самореалізації в нових соціально-економічних умовах. У «Законі про вищу освіту» наголошено, що «наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у вищих навчальних закладах є невід’ємним складником освітньої діяльності і провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти. Провадження наукової і науково-технічної діяльності університетами, академіями, інститутами є обов’язковим» [1]. Національна доктрина розвитку освіти одним із пріоритетних напрямів державної політики визначає органічне поєднання освіти і науки. Це стає одним з головних завдань подальшого розвитку української освіти, який забезпечується рядом чинників, у тому числі і залученням до наукової діяльності студентської молоді [3].

Згідно з Постановою президії Академії наук України «Про розвиток науки та трансформацію суспільства: концепція для України» провідною метою наукової, науково-технічної та інноваційної політики системи освіти є: забезпечення підготовки спеціалістів, наукових та науково-педагогічних кадрів на рівні світових кваліфікаційних вимог, ефективне використання їх освітнього, науково-технічного та інноваційного потенціалу для розвитку економіки та вирішення соціальних завдань [4]. Для досягнення визначеної мети було сформульовано такі основні завдання: розвиток наукових

досліджень як основи фундаменталізації освіти, бази підготовки спеціаліста; пріоритетний розвиток наукових досліджень, що мають спрямованість на вдосконалення системи освіти всіх рівнів; удосконалення системи планування та фінансування наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності закладів вищої освіти та ін. [4].

Питання організації індивідуальної науково-дослідницької діяльності студентів є актуальним у дослідженнях науковців, тому знаходимо його відображення у працях лінгводидактів О. Копусь, В. Мельничайка, І. Нагрибельної, Т. Окуневич, М. Пентилюк, О. Семенов, Т. Симоненко, І. Хом'яка та ін.

Індивідуальна науково-дослідницька робота студентів є у наш час необхідною умовою підготовки майбутніх учителів початкової школи, оскільки сприяє формуванню творчої особистості майбутнього фахівця, зокрема, закладає основи науково-дослідницької роботи, найбільш повно реалізує індивідуальний підхід у навчанні студентів, розвиває у них здатність до самостійних обґрунтованих висновків, уміння застосовувати теоретичні знання у своїй практичній діяльності, науково аргументувати результати власних наукових, методичних напрацювань. На думку Т. Хюсен, «Науково-дослідницька діяльність студентів максимально розвиває творче мислення, індивідуальні здібності, дослідницькі навички студентів, дозволяє здійснювати підготовку ініціативних фахівців, розвиває наукову інтуїцію, глибину мислення, творчий підхід до сприйняття знань та практичне застосування у вирішенні певних завдань» [5, с. 281].

У вищій школі науково-дослідницька робота тривалий час розглядалась як вид діяльності студентів, що здебільшого зводився до написання рефератів, курсових і дипломних робіт. Впродовж останніх років індивідуальна науково-дослідницька робота студентів зорієнтована не тільки на розвиток творчих можливостей здібних студентів, а й дає можливість кожному студентові проявити свій творчий потенціал.

Заслуговує на увагу думка Г. Цехмістрової про окреслення суті поняття «наукова комунікація» «як обмін науковою інформацією (ідеями, знаннями, повідомленнями) між ученими та спеціалістами» [6, с. 18]. Науковець представляє її п'ятьма складниками:

1) *комунікант* – відправник повідомлення (особа, яка висуває нову ідею або збирає необхідний матеріал, опрацьовує наукові джерела й передає інформацію);

2) *комунікат* – повідомлення (фіксована чи нефіксована наукова інформація, закодована за допомогою символів, знаків, кодів – публічна наукова доповідь (повідомлення) на конференціях, оформлені у формі наукового звіту, статті з додатками – графіки, схеми, діаграми, плакати тощо);

3) *канал* (шляхи передавання зібраної наукової інформації – зустрічі, конференції, радіо, телебачення, Інтернет, видавництво, бібліотека та інше,

що забезпечують можливість безпосереднього чи опосередкованого наукового обміну інформацією);

4) *реципієнт* – отримувач повідомлення (особа, якій спрямована інформація і яка певним чином її тлумачить і відгукується на неї);

5) *зворотний зв'язок* – відгук реципієнта на наукове повідомлення (цитування, посилання, відгук, рецензія, реферат, стаття, включення ідей автора у відповідну дисципліну тощо) [6, с. 18–22].

У процесі лінгводидактичної підготовки майбутніх учителів початкової школи рекомендуємо застосовувати такі форми індивідуальної науково-дослідницької роботи, як участь у проблемних групах, наукових гуртках, методичних майстернях, захист науково-дослідницьких проєктів, участь у наукових семінарах, конференціях, конкурсах студентських наукових робіт, олімпіадах і т. ін.

Нам імпонує думка О. Копуся про те, що робота над проєктами, участь у науково-практичних конференціях і в конкурсах наукових робіт (університетських, регіональних, усеукраїнських), співпраця з науково-педагогічним складом випускових кафедр є ефективним поштовхом до формування професійної компетентності, фахової майстерності майбутнього вчителя, розвитку вмінь віднаходити, аналізувати, самостійно ставити й виконувати різноманітні творчі завдання [2, с. 11].

Отже, індивідуальна науково-дослідницька робота студентів є однією з важливих форм формування висококваліфікованих фахівців. Майбутні учителі Нової української школи мають бути готові до здійснення науково-дослідницької роботи, що, в свою чергу, дозволить у майбутній професійній діяльності педагогічні й методичні завдання вирішувати на науковому рівні.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про національну програму інформатизації» URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.12.2018).
2. Копусь О. Організація науково-дослідницької діяльності студентів у професійній підготовці майбутніх учителів української мови і літератури. *Українська мова і література в школах України*. 2015. № 3. С. 10–12.
3. Національна доктрина розвитку освіти. *Освіта*. 2002. № 26. 24.04–1.05.
4. Постанова президії Академії наук України «Про розвиток науки та трансформацію суспільства: концепція для України» № 151 від 03.06.1992. Режим доступу: <http://www.uazakon.com/documents> (дата звернення: 01.12.2018).
5. Хюсен Т. Образование в 2000 г.: исследовательский проект. М.: Прогресс, 1999. С. 279-309.
6. Цехмістрова Г. С. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. 2-е видання, доповнене. К.: Видавничий дім «Слово», 2012. 352 с